KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 17.10.2006
COM(2006) 597 konč.

POROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU

O AKTIVNOSTIH EVROPSKIH SKUPNOSTI V ZVEZI Z NAJEMANJEM IN DAJANJEM POSOJILV LETU 2005

{SEC(2006)1306}

KAZALO

Uvod 3

1. NAJEMANJE POSOJIL V LETU 2005 ... 3

2. DAJANJE POSOJIL V DRŽAVAH NEČLANICAH ... 4

2.1. Pregled ... 4

2.2. Makrofinančna pomoč Skupnosti ... 4

2.3. Posojila EIB Srednji in Vzhodni Evropi, Sredozemlju, Aziji in Latinski Ameriki ter Republiki Južni Afriki v letu 2005 ... 4

2.3.1. Cilji in prednostne naloge EIB ... 5

2.3.2. Aktivnost v zvezi z dajanjem posojil ... 6

2.3.3. Delitev tveganja ... 6

2.3.4. Sodelovanje z drugimi institucijami ... 6

2.4. Podpisniki Lomé/Cotonou konvencij – Aktivnost v zvezi z dajanjem posojil ... 7

3. VPLIV DAJANJA POSOJIL NA PRORAČUN ... 7

3.1. Proračunska jamstva ... 7

3.2. Subvencionirane obresti ... 8

3.3. Rizični kapital ... 8

UVOD

Sklepi Sveta, ki vzpostavljajo različne instrumente dajanja posojil Evropskih skupnosti, od Komisije zahtevajo, da vsako leto obvešča Svet in Parlament o uporabi teh instrumentov.

Kar zadeva aktivnosti dajanja posojil zunaj Skupnosti mora Komisija na podlagi sklepov, sprejetih v letih 1997 in 2000[1], vsako leto obveščati Svet in Parlament o stanju posojil Evropske investicijske banke (EIB), zajamčenih s proračunom Unije, v državah Srednje in Vzhodne Evrope, sredozemskih državah, Latinski Ameriki, Aziji in Južni Afriki.

Da bi se izpolnile te zahteve po podatkih, to poročilo opisuje posle za vsako zadevno področje. Prav tako podaja kratek povzetek makrofinančne pomoči, ki jo Skupnost zagotavlja tretjim državam, ter kratek povzetek subvencioniranih obresti in jamstev, povezanih s posojili Skupnosti, da se poda celovit pregled aktivnosti dajanja posojil. Poročilo vsebuje tudi podatke o aktivnostih dajanja posojil Euratoma.

Preglednice tega poročila so objavljene v delovnemu dokumentu osebja Komisije. Sklicevanje na preglednice v besedilu se nanaša na delovni dokument osebja Komisije.

1. NAJEMANJE POSOJIL V LETU 2005

Komisija je pooblaščena, da se za financiranje dajanja posojil, o katerih odločitve sprejema Svet, v imenu zadevnih Skupnosti (ES, Euratom) zadolžuje na kapitalskem trgu[2]. Zadolževanje za makrofinančno pomoč v letu 2005 je bilo izvedeno, da bi se odobrilo posojilo Srbiji in Črni gori. V okviru instrumenta dajanja posojil Euratoma je trikrat prišlo do zadolževanja za financiranje enega posojila jedrski elektrarni v Bolgariji in dveh posojil za isti namen v Romuniji.

Kljub zgoraj omenjenim dejavnikom se je celotno zadolževanje Evropskih skupnosti in EIB v letu 2005 povečalo za 6 % na 52,9 milijarde EUR, v primerjavi z 49,9 milijarde EUR v prejšnjem letu (glej preglednico 1.1), predvsem zaradi povečanega zadolževanja EIB.

Če upoštevamo vračila danih posojil, odpis dolgov in nihanje deviznih tečajev, je celoten znesek zadolževanja dne 31. decembra 2005 znašal 250,1 milijarde EUR, kar je za 15,5 % več kot leta 2004 (glej preglednico 1.2).

Razčlenitev zadolževanja po valutah (glej preglednico 1.3) kaže na zmanjšanje deleža zadolževanja v eurih z 44,9 % v letu 2004 na 37,5 % v letu 2005, medtem ko se je delež zadolževanj v drugih valutah Skupnosti zmanjšal z 23,0 % na 13,0 %. Valute nečlanic Skupnosti so zavzele manjši del v zadolževanju, in sicer se je delež zmanjšal z 42,0 % na 39,5 % celotnega deleža. Delež zadolževanja v USD se je znižal s 41,6 % na 27,9 %. Po zamenjavah leta 2005 je imelo 97,3 % posojil variabilno obrestno mero, medtem ko je delež

---

[1] Pravna podlaga: Sklepi Sveta 97/256/ES za prvi splošni mandat in 2000/24/ES, kakor je bil spremenjen, za drugi mandat in tudi Sklepi 98/348/ES, 98/729/ES, 99/786/ES, 2000/24/ES, 2000/688/ES, 2000/788/ES, 2001/777/ES, 2001/778/ES, 2005/47/ES in 2005/48/ES.

[2] Pogodba ESPJ je potekla leta 2002. Zgornje meje za novi instrument Skupnosti (NCI) so se v celoti porabile in zadnja posojila v okviru NIS so bila v celoti odplačana leta 2004. Pridobljena niso bila nobena sredstva in za njih ne bo novih posojil.

takšnih posojil leta 2004 znašal 100 % (številka pred zamenjavo: glej preglednico 1.3 v Prilogi

2. DAJANJE POSOJIL V DRŽAVAH NEČLANICAH[3]

2.1. Pregled

Finančna podpora državam nečlanicam, ki so sklenile sporazume o sodelovanju s Skupnostjo, se razlikuje glede na zadevna geografska območja in zadane cilje. Ponavadi je v obliki dvostranskih posojil (makrofinančna in plačilnobilančna podpora), kjer Skupnost pomaga pri ponovnem vzpostavljanju makroekonomskega ravnovesja države. Komisija te finančne posle upravlja v skladu s sklepi Sveta.

V drugih primerih se posojila podeljujejo v obliki neposrednega financiranja za individualne projekte ali v obliki globalnih posojil bankam, ki potem razdelijo sredstva na manjše lokalne projekte. EIB s temi posojili upravlja pod običajnimi pogoji, ponavadi z jamstvom proračuna Unije.

Instrument dajanja posojil Euratoma je dostopen za financiranje dejavnosti v državah članicah in določenih državah, ki so bile v času zadevnega sklepa države nečlanice (Armenija, Bolgarija, Češka, Madžarska, Litva, Romunija, Rusija, Slovaška, Slovenija in Ukrajina).

Geografske regije, v katerih Komisija izvaja aktivnosti dajanja posojil, so navedene v prilogi (glej preglednico 2.1).

2.2. Makrofinančna pomoč Skupnosti

Makrofinančna pomoč v obliki posojila je po svoji naravi izjemna in je del prizadevanj mednarodne skupnosti, da v povezavi z ustanovami Bretton Woods zagotovi plačilnobilančne podpore določenim državam, ki rešujejo prehodne makroekonomske težave. Pomoč Skupnosti se osredotoča na sosednje regije, kot sta Zahodni Balkan in Kavkaz. Izplačila so odvisna od tega, če države upravičenke izpolnjujejo cilje za makroekonomsko stabilizacijo in strukturne reforme. V teh okoliščinah je število vsako leto izvedenih poslov omejeno in težko je narediti pravo primerjavo med pomočjo, dano v enem letu, in pomočjo, dano v naslednjem letu.

V okviru tega instrumenta izplačana nepovratna sredstva in posojila so navedena v prilogi (glej preglednico 2.2). Poleg tega so podatki navedeni tudi v letnem poročilu Komisije o izvrševanju makrofinančne pomoči za tretje države[4].

2.3. Posojila EIB Srednji in Vzhodni Evropi, Sredozemlju, Aziji in Latinski Ameriki ter Republiki Južni Afriki v letu 2005

Poglavje 2.3 predstavlja letno poročilo za leto 2005, ki bo v skladu s členom 2 Sklepa Sveta 2000/24/ES predloženo Evropskem parlamentu in Svetu.

---

[3] Skupnosti leta 2005 niso dajale nobenih posojil državam članicam. Zaradi pristopa desetih novih držav članic 1. maja 2004, se zavarovana posojila tem državam od navedenega datuma ne obravnavajo več kot zunanji ukrepi.

[4] COM(2006)391 in njegova priloga SEC(2006)938.

2.3.1. Cilji in prednostne naloge EIB

V **Srednji in Vzhodni Evropi** je Banka dejavna v pristopnih državah in državah kandidatkah (Bolgarija, Romunija, Hrvaška in Turčija) ter še naprej podpira naložbe v države Zahodnega Balkana v različnih sektorjih (infrastruktura, zdravstvo, izobraževanje in MSP).

Prednostne naloge EIB so izboljšanje, modernizacija in razvoj sektorja komunikacij ter energetike s posebnim poudarkom na vseevropskih omrežjih (TENs) na podlagi cestnih in železniških koridorjev, ki jih je Panevropska konferenca ministrov za promet opredelila kot srednjeročne razvojne prednostne naloge.

V okviru postopnega prilagajanja zakonodaje zadevnih držav zakonodaji EU so okoljske teme, povezane s projekti EIB, ter tudi sami okoljski projekti med prednostnimi nalogami. EIB neposredno ali pa s pomočjo svojega globalnega instrumenta dajanja posojil podpira tudi mala in srednje velika podjetja (MSP) ter druge industrijske pobude, zlasti neposredne tuje investicije (NTI), še posebej takrat, ko vključujejo partnerje iz EU.

EIB je nadaljevala posle v okviru mandata posebnega ukrepa dajanja posojila za izbrane okoljske projekte v **severo-zahodni Rusiji,** ki je potekel maja 2005 (aprila in maja sta bila v St. Petersburgu podpisana dva projekta za 60 milijonov EUR, znesek skupnih podpisov v tem okviru je znašal 85 milijonov EUR) in opravila precejšnje pripravljalno delo za drugi mandat (500 milijonov EUR do julija 2007) za **Rusijo, Ukrajino, Moldavijo in Belorusijo**, ki ga je decembra 2004 odobril Svet in za katerega je decembra 2005 Komisija podpisala jamstveni sporazum. Komisija, EIB in Evropska banka za obnovo in razvoj (EBRD) so tudi pripravljale tristranski Memorandum o soglasju glede izvajanja morebitnega naslednjega mandata (2007–2013), o katerem se razpravlja, za posle v Rusiji, vzhodni Evropi in južnem Kavkazu[5] in osrednji Aziji[6].

Na **območju Sredozemlja** se dajanje posojil Banke v okviru mandata izvaja v okviru sklada za evro-sredozemske naložbe in partnerstvo (FEMIP) in večinoma poteka v okviru evro-sredozemskega partnerstva za podporo gospodarskega razvoja zadevnih držav. Posojila EIB podpirajo posamezne investicijske projekte in s pomočjo globalnega posojilnega mehanizma manjše projekte ter MSP, hkrati pa krepijo finančni sektor v različnih državah. Kot dopolnitev preostalega zneska, ki je na voljo v okviru obstoječega mandata (248 milijonov EUR), bi se lahko leta 2006 vzpostavila začasna pomoč pri EIB, s čimer se Banki omogoči, da pred začetkom veljavnosti prihodnjega mandata doseže ustrezno raven poslov v sredozemskih državah.

Poleg dajanja posojil v okviru mandata EuroMed II in na zahtevo Sveta Banka nadaljuje svoj program dajanja posojil iz lastnih sredstev brez proračunskega poroštva v okviru svojega sklada za evro-sredozemsko partnerstvo.

Posojila, ki jih EIB v okviru mandata daje iz lastnih sredstev, nato dopolnjujejo subvencionirane obresti (za posojila v okoljskem sektorju) ter rizični kapital iz proračunskih sredstev EU, s katerim upravlja Banka. Dejavnosti so se nadaljevale v okviru Podpornega sklada za strokovno pomoč FEMIP, ki črpa sredstva, ki jih odobri Evropska komisija v okviru uredbe Meda. Leto 2005 je bilo prvo operativno leto za odškodninski sklad FEMIP,

---

5 Ukrajina, Moldavija, Belorusija, Armenija. Azerabaijan, Gruzija.

6 Kazahstan, Kirgiška republika, Tadžikistan, Turkmenistan in Uzbekistan.

ustanovljen sredi leta 2004 kot dopolnitev Podpornemu skladu za strokovno pomoč, z usmerjenostjo v zagotavljanje vertikalne tehnične pomoči in poslov rizičnega kapitala.

Kot formalizicijo dolgotrajnega sodelovanja so leta 2005 Evropska investicijska banka, Evropska komisija in Afriška razvojna banka podpisale Memorandum o soglasju o okrepljenem strateškem partnerju za sodelovanje v afriških državah. Za kombiniranje sredstev in izboljšanje sodelovanja je lani EIB podpisala sporazum z 12 finančnimi institucijami za obojestranski razvoj, ki se nahajajo v državah članicah in delujejo tudi v Sredozemlju. Poleg tega je z *Agence Française de Développement* in KfW Development Bank podpisala pismo o nameri.

V **Aziji in Latinski Ameriki** Banka financira projekte, ki so v interesu Skupnosti in zadevnih držav – sofinanciranje z nosilci projektov EU, prenos tehnologije ter sodelovanje na področjih energetike in varstva okolja. Od cunamija konec leta 2004 so prizadevanja za obnovo upravičena do podpore EIB.

V **Južnoafriški republiki** je cilj Banke prispevati k uspešnemu izvajanju programa obnove in razvoja te države. EIB poleg dajanja posojil Komisiji EU zagotavlja podporo pri upravljanju sredstvih rizičnega kapitala.

Povzetek aktivnosti EIB od leta 2001 je v preglednici 2.3.1.

2.3.2. Aktivnost v zvezi z dajanjem posojil

Razčlenitev po posamičnih državah in sektorjih je v prilogi (glej oddelek 2.3.2. a-e).

2.3.3. Delitev tveganja

Sklep Sveta 2000/24/ES[7], kakor je bil spremenjen, določa jamstvo Skupnosti, ki skupno krije 65 % celotnega zneska podpisanih posojil. V skladu z dogovori o delitvi tveganja so posojila EIB z nedržavnimi jamstvi za projekte pokrita z jamstvom Skupnosti samo za politično tveganje, medtem ko so posojila z državnimi jamstvi za projekte pokrita za vsa tveganja z jamstvom Skupnosti. Banka bi zahtevala jamstvo Skupnosti za posamično posojilo samo v primeru, ko jamstvo za projekt za to posojilo ne bi poplačalo posojila Banki, v primeru nedržavnih jamstev za projekte edino iz političnih razlogov, toda v vsakem primeru za posojila z državnimi jamstvi za projekte. Takšna zahteva bi bila za končni neporavnan znesek posojila, saj se v praksi vsako posojilo krije do 100 %, v okviru 65 % meje skupne obveznosti jamstva.

Delitev tveganja za posamični mandat z dne 31. decembra 2005 je prikazana v preglednicah 2.3.3 a in b (odstotek delitve tveganja je nespremenjen od konca leta 2001 za prvi mandat).

2.3.4. Sodelovanje z drugimi institucijami

V letu 2005 so se aktivnosti Banke v državah pristopnicah in državah kandidatkah izvajale v okviru programa EU za pomoč državam kandidatkam pri pripravah na pristop, še posebej s

---

[7] Sklep Sveta 2000/24/ES, kakor je bil spremenjen, poziva Banko „da si prizadeva, da bo poslovno tveganje pri posojilih, dodeljenih v okviru tega sklepa, 30 % pokrito z nedržavnimi jamstvi, po možnosti na podlagi posameznih regionalnih mandatov. Ta odstotek se vedno, ko je to mogoče, poviša, kolikor to dopušča trg“. V letu 2005 je Banka nadaljevala z delom v smeri cilja delitve tveganja, s povišanim ciljem 30 % namesto 25 % iz prvega mandata.

financiranjem naložb, ki imajo za cilj vključiti njihovo infrastrukturo v infrastrukturo EU, in na podlagi ponudbe pomoči MSP. Kadarkoli je to mogoče, se projekti sofinancirajo z drugimi institucijami. Tako so aktivnosti Banke del usklajenega pristopa v tesnem sodelovanju s Komisijo in, če je to primerno, z mednarodnimi finančnimi institucijami, ki delujejo v zadevnih državah.

Banka je s tesnim sodelovanjem s PHARE/ISPA programom razvila ploden odnos, katerega države upravičenke zelo cenijo. Poleg pogoste PHARE pomoči med predinvesticijsko fazo, da se zagotovi izvedba potrebnih študij in strokovne pomoči za podporo projektom EIB, Banka sodeluje s PHARE tudi pri sofinanciranju infrastrukturnih projektov.

Prispevki za sofinanciranje projektov, ki jih je financirala EIB v letu 2005 so navedeni v prilogi (preglednice od 2.3.4 do 2.3.5). Dodatni projekti so bili sofinancirani v okviru predpristopnih sredstev Banke, ki pa ne sodi na področje tega poročila.

2.4. Podpisniki Lomé/Cotonou konvencij – Aktivnost v zvezi z dajanjem posojil

Celotno dajanje posojil EIB v državah AKP/ČDO v letu 2005 je znašalo 537 milijonov EUR, od tega je bilo 151 milijonov EUR iz lastnih sredstev Banke in 386 milijonov EUR iz rizičnega kapitala (glej preglednico 2.4).

3. VPLIV DAJANJA POSOJIL NA PRORAČUN

Dajanje posojil vpliva na proračun Unije, kadar je povezano z jamstvi Skupnosti, subvencioniranimi obrestmi ali posebnimi pogoji, primerljivimi s tveganimi posli za posojilodajalca.

3.1. Proračunska jamstva

Svet se je 22. decembra 2004 odločil, da bo odobril jamstvo Skupnosti Evropski investicijski banki za izgubo pri posojilih za določene vrste projektov v Rusiji, Ukrajini, Moldaviji in Belorusiji (2005/48/ES). Skupna zgornja meja posojil brez poroštva se določi v višini 500 milijonov EUR in EIB prejme izredno jamstvo Skupnosti v višini 100 %.

Svet se je 22. decembra 2004 odločil, da se Sklep 2000/24/ES zaradi upoštevanja širitve Evropske unije in Evropske sosedske politike (2005/47/ES) spremeni.

Nove zgornje meje za vsako področje so (v eurih):

Jugovzhodni sosedje	9.185 milijonov
Sredozemske države	6.520 milijonov
Latinska Amerika in Azija	2.480 milijonov
Republika Južna Afrika	825 milijonov
Turčija	450 milijonov

Skupna zgornja meja jamstva je torej 19 460 milijonov EUR, proračun Komisije pokriva 65 % navedenega zneska (v primerjavi s 70 % v prejšnjem mandatu). Novi sklep poziva EIB,

da poišče druge vire (komercialnega) jamstva izmed svojih finančnih posrednikov, kjerkoli je to mogoče, in da si določi ciljno stopnjo 30 % zgornje meje (v nasprotju s 25 % v prejšnjem mandatu).

Ta program jamstva se izteče 31. januarja 2007; če zgornja meja posojil ni bila dosežena, se lahko avtomatično podaljša za šest mesecev.

Ob tem proračun Komisije krije 65 % maksimalnega zneska 600 milijonov EUR Turčiji (TERRA), za katerega se ni zahtevala delitev tveganja.

V letu 2005 (šesto leto novega mandata) je EIB sklenila sporazume o posojilu v celotnem znesku 3 618 milijonov EUR, s tem je celoten znesek posojil v novem mandatu dosegel 17 238 milijonov EUR, kar ustreza 89 % zgornje meje, delitev tveganja pa je znašala 17 % podpisanih posojil.

Podrobno stanje jamstev je navedeno v šestmesečnem poročilu Komisije o jamstvih, kritih s splošnim proračunom[8].

3.2. Subvencionirane obresti

Subvencionirane obresti so bile podeljene za številne programe Skupnosti znotraj in zunaj Unije. Na prošnjo Sveta je Komisija na to temo pripravila celovito ocenjevalno poročilo[9]. Večina teh programov se je končala in nima več nobenega vpliva na proračunske odhodke. Preglednica 3.2 v prilogi navaja programe, ki še potekajo, in višino izplačanih subvencioniranih obresti v letih, ko so se izvajali pregledi.

3.3. Rizični kapital

V skladu s Konvencijo iz Loméja in Sporazumom iz Cotonouja EIB opravi posle rizičnega kapitala v državah AKP, ki se financirajo iz proračuna ERS. Razčlenitev poslov je v Prilogi (glej preglednico 2.4).

---

[8] COM(2005) 699 in SEC(2005) 1769.

[9] COM(2000)524 z dne 6. septembra 2000.